

Кніга Ноша

№ 9

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: ГА "САЮЗ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ", МГА "ЗБС" БАЦЬКАЎШЧЫНА"

■ АЎТОГРАФ

Віталь РЫЖКОЎ: «Аўдыёдадатак – другая кніга...»

– Шаноўны Віталь, віншuem з атрыманнем літаратурнай прэміі «Дэбют» імя Максіма Багдановіча ў намінацыі «Паэзія»! Што, на вашу думку, гэтая прэмія дае маладым літаратарам?

– Дзякуй за віншаванні. Маладым літаратарам, якія не атрымалі прэмію, гэта дае (часам – патрэбны, часам – не) імпульс, каб выдаць першую кнігу, бывае, што дае белую альбо чорную зайздрасць (залежыць ад літаратара) да тых, хто яе атрымаў. Апошнім – (камусьці патрэбныя, камусьці – не) увагу, грошы і думкі пра тое, як і што рабіць далей.

– У вашу дэбютную кнігу «Дзверы, замкнёныя на ключы» ўвайшлі вершы, напісаныя за 8 гадоў. Чаму вы так доўга не адважваліся выдаць першую кнігу і як адбіралі вершы для яе?

– Калісьці я паабяцаў сабе выдаць кнігу, якой буду задаволены як мінімум на 90 адсоткаў. Ну а далей такая схема. У пэўны момант высветлілася, што ёсць каля 20 вершаў, якімі я быў звольна задаволены. Праз год ад іх засталася каля 10. Потым яшчэ менш. Так адбывалася некалькі гадоў. Нельга сказаць і цяпер, што матэрыял кнігі задавальняе мяне на тыя 90 адсоткаў. Але кніга выдана і прадаецца – гэта важная прыступка, пасля якой многія знаходзяцца ў чымсьці нахштальт канфузіі.

– У кнізе ёсць аўдыёдадатак. Якую «функцыю» выконвае ён? У адным з інтэрв'ю Вы сказалі: «Думаю яшчэ пра музычную творчасць і раблю нават нейкія захавы. Пакуль жа скаапераваўся з цікавымі людзьмі, каб зрабіць беларускамоўны рэп,

адрозны ад таго, што ёсць у Беларусі цяпер». Ці рэалізоўваецца гэтая задумка? Калі чакаць дэбютны дыск?

– Аўдыёдадатак выконвае функцыю другой кнігі, з адрознай кампазіцыяй і спосабам перадачы інфармацыі.

Задумка з музыкай цяпер рэалізоўваецца пакрысе, але не ўсё ідзе так, як планавалася – што там атрымаецца, яшчэ пакуль няясна. Трэба як мага хутчэй спекаць свой «першы блін» і спакой-

на рухацца далей. Нейкія папярэднія вынікі будуць бачныя і, магчыма, прадстаўлены ўвосень. Але, як прынята ў музыцы, пад творчым псеўданімам; ды і я прывык раздзяляць усё ж розныя кірункі сваёй «дзеянасці» адно ад аднаго.

– Ваш «Чорна-белы верш» даў пачатак цікаваму відэапраекту пад такой назвай, што рэалізуецца пад дахам грамадска-культурніцкай кампаніі «Будзьма». З'ява для нас новая і незвычайная. А якія яшчэ ідэі вы плануеце ажыццявіць у бліжэйшай будучыні?

– Я збіраюся ўсё ж напісаць кнігу, якая мяне будзе задавальняць на 90 адсоткаў.

Фота Андрэя ЛЯНКЕВІЧА.

Даведка «Кніганосы»:

Віталь Рыжкоў – паэт, перакладчык. Фіналіст конкурсаў Беларускага ПЭН-цэнтра, прысвечаных стагоддзю газеты «Наша Ніва» (2007), конкурсу імя Карласа Шэрмана (2009). Пераможца трох паэтычных слэмаў у Беларусі і Украіне, лаўрэат прэміі часопіса «Дзеяслоў» «Залаты апостраф» (2008). Аўтар кнігі паэзіі «Дзверы, замкнёныя на ключы». Жыве ў Мінску.

■ МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА

Сямёнава Ала. У святой краіне выгнанні: імпрэсіі, адлюстраванні. – Мінск: Кнігазбор, 2011. – 488 с. – (Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў «Кнігарня пісьменніка»; вып. 10.)

У кнігу ўвайшлі роздумы пра адухоўленае верай і думкай існаванне чалавека, пра сэнсавыя рытмы жыцця. Пачуццё і факт. Эстэтычна-філасофскія разважанні і побытавыя замалёўкі, лірычныя споведзі і лёгкая іронія спалучаюцца ў адзіную плынь – спробу спасціжэння Часу і Вечнасці, Гісторыі і Быцця.

– спробу спасціжэння Часу і Вечнасці, Гісторыі і Быцця.

Лавіновіч Іван. Элегія палескага матыля: вершы. – Мінск: Кнігазбор, 2011. – 88 с. – (Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў «Кнігарня пісьменніка»; вып. 11.)

Вядомы паэт з Баранавіч Іван Лавіновіч пайшоў з жыцця сёлета напрыканцы сакавіка. Зборнік яго выйшаў у сталічным выдавецтве «Кнігазбор» у серыі «Кнігарня пісьменніка», якую заснаваў Саюз беларускіх пісьменнікаў. Над выданнем кнігі працаваў і сябар

Лавіновіча, баранавіцкі паэт Алесь Бакач: «Яшчэ пры жыцці ён марыў пра выданне гэтай кнігі. І нават сабраў сродкі для яе выхаду. Мы нават яшчэ з ім абмяркоўвалі, як будзе называцца кніга. Першапачаткова ён думаў назваць яе «Свечкі трыпутніку». Але пасля ў Мінску рэдактар кнігі Леанід Галубовіч прапанаваў іншую назву – «Элегія палескага матыля».

Разанаў Алесь. «Der Mond Denkt, Die Sonne Sinnt» («Месяц думае, сонца разважае»): (Wortdichte) сцісласловы. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 112 с.

Кніга сцісласловаў (Wortdichte) Алеся Разанава, напісаная па-нямецку. Галіна Скакун, рэдактар выдання, наступным чынам ахарактарызавала новы зборнік паэзіі Алеся Разанава: «Збоку часам бачна больш, чым з сярэдзіны. У роднай мове мы не можам адкаснуцца ад значэння слова, і часам

творца гэта абмяжоўвае. Ідэя Разанава – узяць нямецкае слова і паслухаць, якія гукавыя асацыяцыі яно выклікае, як бы намалюваць карціну слова, якое цяпер паўстае ў новым святле, з новымі акцэнтамі. Тут у Разанаву праявіўся і мастак, і філосаф».

Фростэнсан Катарына. Чыстая краіна: вершы. Пер. са швед. Дзмітрыя плакса. – Мінск: Медысонт, 2011. – 40 с.

Катарына Фростэнсан – адна з самых вядомых шведскіх паэтак. На беларускую мову паэзію аўтаркі перастварыў Дзмітры Плакс, які таксама аздобіў кнігу сваімі фотаздымкамі. У кнігу Катарыны

Фростэнсан уключаныя вершы, напісаныя ў 80-х і 90-х гадах

мінулага стагоддзя. У прадмове перакладчык Дзмітры Плакс піша: «Напружаны, насычаны, сканцэнтраваны тэкст, які патрабуе ад чытача поўнае ўвагі, глыбокіх ведаў, шырыні далагляду, тонкасці слыху. Пры гэтым – чыстыя маляўнічыя карціны, моцныя пачуцці, выразны сексуальны падтэкст. Насамрэч перакласці такую паэзію немагчыма. Але спакуса для перакладчыка тут вельмі вялікая, і я патраціў шмат часу на тое, каб выбраць патрэбнае слова, паспрабаваць пакінуць, хаця б дзе-нідзе, цудоўную шматсэнсоўнасць, выкрыць за гравійным пылам баразну вузкі і бляск карабельнага срэбра...»

Кавалёў Сяргей. Сёстры Псіхеі: п'есы. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 220 с.

У зборнік ўвайшлі новыя п'есы Сяргея Кавалёва, які застаўся верны свайму герменэўтычнаму метаду выкарыстання міфаў, легендаў, літаратурных сюжэтаў. Але гэтым разам да беларускіх матываў далучаюцца алюзіі і цытаты з сусветнай літаратуры, а міф робіцца своеасаблівым павелічальным шклом, праз якое драматург

глядзіць на сучаснасць. У кнігу ўвайшлі прыпавесць «Сёстры Псіхеі», негістарычная п'еса «Пан Твардоўскі», п'еса «Інтымны дзённік» і фантазмагорыя «Вяртанне Галадара». Усе творы былі пастаўлены на сценах беларускіх тэатраў, а некаторыя і за мяжой. «Драматург, які піша ў Беларусі на беларускай мове, няўмольна апынаецца на тэрыторыі моўнага музея-запаведніка», – упэўнены Сяргей Кавалёў. Але працягвае пісаць па-беларуску, выдаваць зборнікі п'ес на роднай мове, і па-наску ставяць яго п'есы тэатры.

Бабіна Наталка. Рыбін горад: раман. – Мінск: Логвінаў, 2011. – (Кнігарня «Нашай Нівы»). Другое выданне, у афіцыйным правапісе. – 320 с.

Раман «Рыбін Горад» распавядае пра амаль крымінальную, а звольшага кранальную гісторыю пра палескую вёску і пакручасты лёс яе насельнікаў. Тут кожны апавядае сваю гісторыю па-свойму: па-беларуску гаворыць аўтар, па-палеску – мясцовыя жыхары, па-расійску – улада і па-ўкраінску

– зямля. Твор лучыць у сабе рысы прыгодніцкага, дэтэктыўнага, жаночага і сацыяльнага рамана. А яшчэ гэта раман пра Брэст – які быў, які ёсць і які будзе. Гэта захапляльная гісторыя кахання, смерці, цудаў і ўратавання.

Вяровіца. Уклад. Алесь Камоцкі; фотамаст. Джон Кунстатэр. – Мінск: Радзіёла-плюс, 2011. – 90 с.: фат.

Кніга праспяванай Алесем Камоцкім паэзіі Рыгора Барадуліна была задумана яшчэ 12 гадоў таму і існавала ў выглядзе чарнавых запісаў, нарэшце была рэалізавана так, як бачылі яе аўтары. Псалмы на

вершы Народнага паэта Рыгора Барадуліна былі якасна перазапісаныя з удзелам аранжыроўшчыка і піяніста Аляксандра

Віслаўскага. Аздабленне кнігі фотааздымкамі рабіў амерыканскі фатограф Джон Кунстадтэр, які супрацоўнічаў з Камоцкім і Барадзіліным пры выданні кнігі «Навошта». У кнігу ўвайшлі здымкі фотамайстра, прысвечаныя рэлігійным святам беларусаў.

Рыцары Пагоні і Арла. Укладанне і прадмова Ул. Сіўчыкава. – Мінск: Радыёла-плюс, 2010. – 68 с., іл.

Аснову кнігі склалі выявы славетных дзеячаў найперш беларускай і польскай гісторыі, якія стварыў званы мастак Алесь Маіра, эсэ-прадмова Уладзіміра Сіўчыкава «Слова пра настаўніка і сябра», а таксама кароткія біяграфіі да герояў карцін на беларускай, польскай і англійскай мовах.

Выданне адрасуецца ўсім, хто цікавіцца пытаннямі айчынай і еўрапейскай гісторыі і культуры.

Герман Гесэ. Стэпавы воўк: раман. Пер. з ням. мовы Васіля Сёмухі. – Мінск: Зміцер Колас, 2011. – 186. – (Littera scripta).

Раман «Стэпавы воўк» – адзін з найбольш вядомых твораў лаўрэата Нобелеўскай прэміі (1946) Германа Гесэ (1877–1962). «Я, натуральна, не магу і не хачу прадпісаць чытачам, як яны маюць разумець маё апавяданне, – напісаў аўтар у пасляслоўі, якое друкуецца ў кнізе. – Няхай кожны сам сабе выбірае, што яму пасуе і што можа быць карысным! Але мне было б прыемна, калі б многія самі заўважылі, што гісторыя Стэпавага ваўка, хоць і паказвае хваробы і крызіс, але не ёсць гісторыяй, якая вядзе да смерці, да пагібелі, а наадварот: да ацалення».

і што можа быць карысным! Але мне было б прыемна, калі б многія самі заўважылі, што гісторыя Стэпавага ваўка, хоць і паказвае хваробы і крызіс, але не ёсць гісторыяй, якая вядзе да смерці, да пагібелі, а наадварот: да ацалення».

Адам Бабарэка. Збор твораў у двух тамах: Том 1. Літаратурна-крытычныя працы – Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2011. – 939 с., іл.

Том 2. Проза, паэзія, філязофія, публіцыстыка, запісныя кніжкі, дзёньнікі, лісты. – Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2011. – 726 с., іл.

Адам Бабарэка (1899–1938) – пісьменнік, літаратуразнавец. Адзін з арганізатараў літаратурнага аб'яднання «Маладняк», «Узвышша». У 1930-м арыштаваны паводле справы «Саюзу вызвалення Беларусі». Асуджаны на 5 гадоў высылкі. Пасля тэрміну працягнулі яшчэ на 2 гады. У 1937-м паўторна арыштавалі. Памёр у лагеры. Распрацоўваў пытанні літаратуразнаўства і эстэтыкі, даследаваў літаратурны працэс. Адзін з укладальнікаў і рэдактар двухтомніка Віктар Жыбуль адзначае: «Цяпер усё апублікаванае А. Бабарэкам пры жыцці выглядае толькі надводнай часткай айсберга, бо большая частка таго, што стваралася пісьменнікам, у друк не трапіла аль-

бо ўвогуле пісалася не для публікацыі. Шмат што засталася ў чарнавіках, накідах, планах-схемах, «расшыфроўваць» якія даводзілася ўжо непасрэдна ў працэсе падрыхтоўкі гэтага выдання. Такім чынам, сёння з'явілася магчымасць адэкватнай ацэнкі творчасці і асобы Адама Бабарэкі, а таксама літаратурнага працэсу 1920–30-х гг. увогуле».

бо ўвогуле пісалася не для публікацыі. Шмат што засталася ў чарнавіках, накідах, планах-схемах, «расшыфроўваць» якія даводзілася ўжо непасрэдна ў працэсе падрыхтоўкі гэтага выдання. Такім чынам, сёння з'явілася магчымасць адэкватнай ацэнкі творчасці і асобы Адама Бабарэкі, а таксама літаратурнага працэсу 1920–30-х гг. увогуле».

Панізнік Сяргей. На ўсе вякі...: вершы. На беларускай мове і ў перакладах на англійскую і французскую мовы. – Мінск: В.Хурсік, 2011. – 174 с.

Кнігу склалі вершы паэта па-беларуску і іх пераклады на англійскую і французскую мовы. У зборнік увайшло таксама некалькі песень на словы Панізніка разам з нотамі. Пераклады зрабілі Дагмар Топінка Уолкат, Алесь Таболіч і Ніна Дзявольская.

Каско Алесь. Нічога больш: вершы і пераклады. – Брэст: Альтэрнатыва, 2011. – 96 с.

Чарговы зборнік лаўрэата некалькіх літаратурных прэміяў Алесь Каско выйшаў пасля дзесяцігадовага перапынку. На вершах апошняга перыяду ляжыць адбітак творчага і пэўнага жыццёвага падсумавання. Арганічна ў агульны змест і настрой кнігі ўплятаюцца новыя пераклады паэта з шэрагу славянскіх (македонскай, польскай, расійскай, украінскай), а таксама з нямецкай моў.

Бутрым Венанцы. Маўклівыя сумныя птушкі: эсэ, апавяданні, аповесці. – Смоленск-Пресс, 2011. – 354 с.

Венанцы Бутрым дэбютаваў як празаік, калі яму было амаль сорок гадоў. За ягонымі тэкстамі паўстае чалавек няпросты, патрабавальны да сябе і іншых, разважлівы і ўдумлівы, які не ставіў за мэту ўсім падабацца. Ён проста жыў – пісаў пра тых людзей, што былі вакол яго, пра падзеі, што перажыў і бачыў, але найперш слова ягонае – пра любімую шматпактную Беларусь...

Караткевіч Уладзімір. Дзікае паляванне караля Стаха: аповесць. Уклад. У. Гілепа, С. Расолькі; прадм. П. Латушкі; слова да чытача А. Бутэвіча; мастак Ю. Якавенка. – Мінск: «Беларускі фонд культуры», 2010. – 760 с.: іл.

У гэтай унікальнай кнізе надрукавана аповесць Уладзіміра Караткевіча «Дзікае паляванне караля Стаха» на беларускай, рускай, украінскай і англійскай мовах. Падарункавае выданне, праілюстравана малюнкамі Юрыя Якавенкі, прымеркавана да 80-годдзя класіка.

Шведска-беларускія літаратурныя чытанні

Тых, хто завітаў на філфак БДУ 2 чэрвеня, чакала нямала цікавага: прэзентацыя дзіцячага зборніка «Дыктатар», іранічныя прамовы і спевы Віктара Шалкевіча, музычныя эксперыменты Філа Чмыра і, вядома ж, добрая порцыя якаснай паэзіі. Як шведскай, так і беларускай.

«Паэты – незвычайная катэгорыя людзей, яны ўпрыгожваюць жыццё сярэднестатыстычнага чалавека ад нараджэння да скону. Гэта людзі са словам у руцэ», – паўурачыста-паўіранічна прадставіў вядоўца Віктар Шалкевіч удзельнікаў беларуска-шведскіх чытанняў. «А якая карысць ад сённяшняй імпрэзы – дазнаецца гадоў праз 20», – таямніча дадаў ён і даў слова Стэфану Эрыксану. Дыпламат сарваў апладысменты пасля сказа: «Спадзяюся, што прысее час, калі ўсе сувязі паміж нашымі краінамі будуць такімі ж, як літаратурныя»...

Пачатак чытанняў выйшаў інтрыгоўным. На сцэну выйшлі двое лысых няголеных мужчынаў і адзін валасаты, барадаты і бязрукі. Імі выявіліся беларускі паэт і перакладчык са Швецыі Дзмітры Плакс, лідар гурта Drum Ecstasy Філ Чмыр і вядомы саўнд-прадзюсар Андрэй Жукаў, якія прадставілі свой праект «Перашкоды і націскі». Мужчыны сталі ў цэнтры сцэны, напалову адварнуўшыся ад аўдыторыі, і падчас гучання фанаграмы з праекту засяроджана глядзелі на свае гадзіннікі. «Поўную версію нашага праекту можаце паслухаць на сайце budzma.org», – заявіў Філ і расказаў пра гісторыю яго стварэння. Выявілася, што яны сустрэліся ўпершыню тут і цяпер – усё рабілі праз інтэрнэт. Плакс начытваў вершы ў Стэп-гольме, Чмыр выдумляў музыку ў Мінску, Жукаў тут яе запісваў і зводзіў.

Музычныя эксперыментатары саступілі месца шановай гасці – Катарыне

Фростэнсан. Яна – класік сучаснай шведскай літаратуры, уладальнік усіх магчымых еўрапейскіх літаратурных прэмій. Пачала паэтка сваё чытанне з верша «Ліст», з якога Зміцер Вайцюшкевіч ужо зрабіў песню. На беларускай мове яе творы перачытваў Алена Іваннікава і Дзмітры Плакс, які пераклаў кнігу вершаў Фростэнсан пад назвай «Чыстая краіна».

Старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Пашкевіч прачытаў урывак са свайго новага, яшчэ нявыдадзенага твора «Сім победиши», падзеі якога адбываюцца ў двух часавых вымярэннях – у час панавання Івана Жалівага і ў сучаснасці. Ён адмыслова абраў кавалак, дзе згадваецца шведскі пасол. «Праўда, тады прадстаўнік гэтай краіны плёў інтрыгі з Масковіяй, а цяперашні пасол пляце вянкі супрацоўніцтва», – тактоўна заўважыў Алесь і саступіў месца свайму калегу – кіраўніку Шведскага ПЭН-цэнтра Ула Лашму. «Ці цяжка пільнаваць шведскіх пісьменнікаў?» – кліва спытаў у яго вядоўца Шалкевіч. «Зусім не складана. Яны самі сябе даглядаюць», – холадна парыраваў той і прачытаў навелу пра самоту.

Весялосці імпрэзе дадала паэтка Аксана Спрычан, якая вынесла на сцэну пляшку, тут жа яе адкаркавала і запрасіла выпіць Эрыксана і Шалкевіча разам з ёй. Тут жа з'явіўся Ульф Старк – жывы класік шведскай дзіцячай літаратуры, які прадставіў беларускай публіцы кнігу пад назвай «Дыктатар». «Я пішу кнігі пра ўсё і для ўсіх. Нават для жыватоў цяжарных жанчынаў», – прызнаўся ён і прачытаў загаловны твор пра тых, хто толькі прыйшоў на гэты свет і дыктуе свае ўмовы.

Добры настрой падтрымаў Усевалад Сцебурака, прачытаўшы верш пра хрэнь. Але скончыў сур'ёзным – «Калі памруць мае дзяды...» і ўласным зваротам да беларусаў.

Вялікую і тлустую кропку на просьбу арганізатараў вечарыны паставіў Віктар Шалкевіч, зайграўшы пару свежых хітоў: песню з доўгай назвай «Чарговы раз з чарговаю жанчынай чарговы пачынаецца раман», «Электрычнае танга Кастусь» і «Голуб на секвой», напісанага якраз пад уражаннем ад паездкі ў Швецыю, дзе спявак сустрэў шмат суайчыннікаў, якія, праўда, не надта хацелі прызнавацца ў сваёй нацыянальнай прыналежнасці.

Сяргей Будкін,
Аляксандр Ждановіч.

Некрашэвіч Сцяпан, Байкоў Мікола. Расійска-беларускі слоўнік Выданьне другое, папраўленае. – Мінск: АРСНЕ, 2010. – 706 с. Друкеўца паводле: Расійска-беларускі слоўнік. Укладальнікі: М. Байкоў, С. Некрашэвіч. – Менск: Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі, 1928.

Хуткі поступ беларускага культурнага жыцця яшчэ ў пачатку 1922 г. вылучыў пытанне

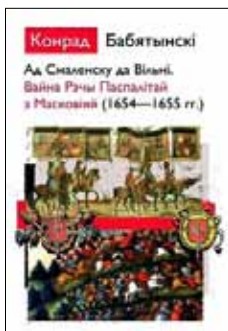
аб складанні больш-менш поўнага расійска-беларускага слоўніка, які з'яўляецца патрэбным для самых шырокіх колаў беларускага грамадства, асабліва ў сувязі з беларусізацыяй. Заснаваны ў тым жа годзе Інстытут беларускай культуры абмеркаваў пытанне і даручыў складанне расійска-беларускага слоўніка С. М. Некрашэвічу і М. Я. Байкову, вызначыўшы памер слоўніка прыблізна каля 30 000 расійскіх слоў. Аднак у працэсе працы выявілася, што паказальным памерам слоўніка абмежавацца не можна, – і пры заканчэнні працы вызначаны раней лік слоў павялічыўся больш чым у два разы (звыш 60 000 расійскіх слоў).

Ляхоўскі Уладзімір. Школьная адукацыя ў Беларусі падчас нямецкай акупацыі (1915–1918 г.). – Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства; Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2010. – 340 с.

У манаграфіі разглядаецца палітыка кайзераўскай Нямецчыны ў сферы адукацыі на захопленых беларускіх землях у 1915–1918 гг., а таксама адукацыйныя працэсы, якія адбываліся

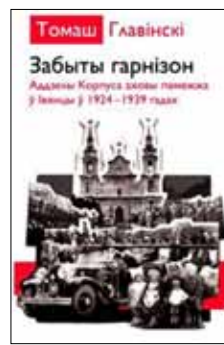
на адзначанай тэрыторыі падчас Першай сусветнай вайны. Аўтар імкнецца адлюстравачь маладаследаваную праблему на шырокім фоне тагачасных гістарычных падзей, звязаных з глабальным ваенным канфліктам. Шмат увагі ў кнізе аддадзена гісторыі станаўлення беларускага школьніцтва ў адзначаныя гады. Робіцца спроба асэнсаваць уплыў адукацыйнага фактару на рост нацыянальнага ўсведамлення поліэтнічнага жыхарства краю ў гэты пераломны час і асабліва на нацыятворчыя працэсы сярод беларусаў.

Бабятынскі Конрад. Ад Смаленску да Вільні. Вайна Рэчы Паспалітай з Масковіяй (1654–1655 гг.). Пераклад з польскай Антона Кузьміча. – Вільня: Інстытут беларусістыкі; Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства, 2011. – 171 с.

Кніга прысвечана гісторыі ваеннага канфлікту, у выніку якога ўвосень 1655 г. амаль усю тэрыторыю Вялікага Княства Літоўскага разам

з ягонаю сталіцай Вільняй занялі войскі цара Аляксея Міхайлавіча. Гэта быў першы этап вялікай вайны, якая працягвалася ў 1654–1667 гг. і завяршылася толькі Андрусаўскім замірэннем 31 студзеня 1667 г.

Главінскі Томаш. Забыты гарнізон. Аадрэн Корпуса аховы памежжа ў Івянцы ў 1924–1939 гадах. – Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства; Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2011. – 142 с.

Кніга насамрэч не з'яўляецца толькі гісторыяй нейкага польскага гарнізону на польска-савецкай мяжы ў міжваенны перыяд. Яна фрагмент гісторыі Івянеччыны, старонкі як прыгожай, так і насычанай

багатай гісторыяй. Гэта аповед пра свет, які хоць і не ідэальны, але абуджае сэрца ў нас сентыменты і сімпатыю. Пра свет, у якім было хіба больш, чым сёння, правілаў, вартасцяў і Бога. Пры гэтым кніга не ёсць аповедам пра вялікую палітыку, вялікія бітвы, ці, нарэшце, пра вялікія падзеі.

«Гэта аповесць пра малое мястэчка і яго пушчанскія ваколіцы. А таксама пра людзей, тых, каму выпала тут жыць, служыць і працаваць. Людзях са старых фотаздымкаў, апранутых у новую афіцэрскую форму, гарнітуры і плашчы – нямодную ўжо адзежу. Пра свет, які адышоў беззваротна», – піша аўтар Томаш Главінскі ў адмысловай прадмове да беларускага чытача.

Гілевіч Ніна. 3 рабочых сшыткаў філолага. Укладальнік і рэдактар Ніл Гілевіч. – Мінск: Про Хрысто. – 2010. – 96 с.

Гэта ўжо шостая кніга, якую падрыхтаваў да друку Народны паэт Беларусі Ніл Гілевіч у памяць пра сваю папелчніцу і памочніцу, жонку Ніну Іванаўну, якая «была філолагам сапраўдным, па прыродзе душы і сэрца, па адносінах да слова – і кніжнага, і вуснага. Жыццё ў мове і літаратуры

было яе пакліканнем, яе лёсам... І сталае, штодзённае, апантанае «супрацоўніцтва» са словам было яе любімай, незаменнай прафесіяй». Пацвярджанне гэтым словам Ніла Сымонавіча сама новая кніга.

Барыс Сымон. Як у нас клічуць? Беларускія імёны. – Мінск: Медысонт, 2010. – 124 с.

Гэтая кніжка складаецца з двух слоўнікаў. У першым з іх – «Асабовыя імёны» – змешчаныя асабовыя імёны, якія бытавалі і бытуюць у розных жыхароў сучаснай Беларусі. Тут даюцца паходжанне і сэнсавыя значэнне кожнага імені, вытворныя экспрэсіўна-эмацыянальныя словы ад яго, дні імянінаў паводле праваслаўнага і каталіцкага календароў. У другім слоўніку – «Беларускія імёны» – друкуюцца тыя традыцыйныя мужчынскія і жаночыя імёны беларусаў, што бытавалі ў розны час. Яны прапаноўваюцца маладым бацькам, калі яны хочуць, каб іхныя дзеці заставаліся ў гэтым свеце беларусамі.

Кніга разлічаная на маладых бацькоў, работнікаў ЗАГСаў, пашпартных сталоў, святароў, настаўнікаў, выкладчыкаў беларускай мовы і ўсіх тых, хто цікавіцца беларускімі і рускімі імёнамі.

Беларуская навуковая тэрміналогія. У 4-х кнігах. Выданьне другое, стэрэатыпнае.

Кніга 1. – Менск, 2010. – 788 с.
Кніга 2. – Менск, 2010. – 832 с.
Кніга 3. – Менск, 2010. – 754 с.
Кніга 4. – Менск, 2010. – 734 с.

«Зыход мінулага стагоддзя паказуў, што ў беларускай гуманітарнай навуцы існуе пэўная легенда, звязаная з дзейнасцю «інбелкультаўскай» тэрміналагічнай камісіі 1920-х гадоў. Ахопленыя прагай стварэння беларускай тэрміналогіі, многія практычныя тэрміналагі ў 1990-я ўзяліся рыхтаваць разнастайныя слоўнікі і... нечакана для сябе выявілі, што ў беларускай гісторыі ўжо быў выбух тэрміналагічнай актыўнасці, што многія тэрміны ў беларускай мове ўжо існуюць (прынамсі існавалі) і што гэтыя «старыя» тэрміны спакушаюць сваёй першапачатковай свежасцю і арыгінальнасцю», – адзначаецца ў прадмове Сяргея Запрудскага.

най камісіі 1920-х гадоў. Ахопленыя прагай стварэння беларускай тэрміналогіі, многія практычныя тэрміналагі ў 1990-я ўзяліся рыхтаваць разнастайныя слоўнікі і... нечакана для сябе выявілі, што ў беларускай гісторыі ўжо быў выбух тэрміналагічнай актыўнасці, што многія тэрміны ў беларускай мове ўжо існуюць (прынамсі існавалі) і што гэтыя «старыя» тэрміны спакушаюць сваёй першапачатковай свежасцю і арыгінальнасцю», – адзначаецца ў прадмове Сяргея Запрудскага.

Деды. Выпуск 5. Дайджест публикаций о белоруской истории. Составление, научное редактирование А. Е. Тараса. – Минск: Харвест, 2010. – 200 с.

У пятым выпуску дайджэста змешчаны 15 артыкулаў, а таксама матэрыялы дыскусіі паміж гісторыкамі Беларусі і Летувы. Храналагічна гэтыя працы ахопліваюць перыяд з сярэдзіны XVII стагоддзя да апошняй чвэрці XX стагоддзя. Артыкулы, што публікуюцца, згрупаваны ў чатыры тэматычныя раздзелы. Акрамя таго, публікуецца адна рэцэнзія.

Акрамя таго, публікуецца адна рэцэнзія.

Деды. Выпуск 6. Дайджест публикаций о белоруской истории. Составление, научное редактирование А. Е. Тараса. – Минск: Харвест, 2011. – 336 с.

У шостым выпуску дайджэста змешчаны 7 дакладаў, зачытаных на канферэнцыі па пытаннях этнагенеза беларусаў, а таксама 14 артыкулаў. Матэрыялы згрупаваны ў трох тэматычных раздзелах. Акрамя таго публікуюцца дзве рэцэнзіі.

Ласкоў Іван. Летапісная літва. Свяцтва і лёс: кніга-пошук. – Вільня: Наша будучыня, 2011. – 288 с. – (Неизвестная история).

Ужо даўно ідуць спрэчкі аб паходжанні беларускага этнасу і аб той тэрыторыі, дзе калісьці жылі нашы продкі. У спрэчках сутыкаюцца процілеглыя меркаванні. Адны сцвярджаюць, што беларусы – першапачаткова славяне, іншыя пярэчаць – «не, балты!», трэція

займаюць прамежковую пазіцыю: продкамі беларусаў былі балты, якіх «расчынілі» ў сваёй масе славяне, калі прыйшлі

на нашы землі. Аўтар кнігі лічыць, што продкі беларусаў – не балты, не славяне, нават не балта-славяне, а угра-фінскія плямёны, роднасныя сучасным пермякам, марыямцам і мардоўцам! Галоўны метадаў доказу – лінгвістычны аналіз асабовых імёнаў, гідронімаў, тапонімаў і «базавай» лексікі. Гэта не значыць, што трэба адспрэчыць усе іншыя тэорыі. Але неабходна пазнаёміцца з ідэямі Ласкова, параўнаць са сваімі перакананнямі. Бо ісціна нараджаецца ў сутыкненні навуковых канцэпцый.

Мартыненка Вітаўт. «Rock on-line». – Мінск: «Каўчэг», 2010. – 215 с.

Кніга складаецца з музычных дыскусій у сусветным секціве. Асаблівасць гэтых інтэрнэт-спрэчак у тым, што некаторыя ўдзельнікі выступаюць ананімна, хаваюцца пад нікамі, а сваю думку «падмацоўваюць» бруднымі лаянкамі і безпадстаўнымі абразамі. Дарэчы, іх сапраўдныя імёны адкрываюцца чытачам, каб яны ведалі сваіх «герояў».

Але аўтар не проста кампілюе матэрыял, а адлюстроўвае музычна-крытычную плынь і адстойвае права роднай мовы ў айчынай рок-музыцы.

Вартае ўвагі і «Інтэрвю з Вітаўтам Мартыненкам», у якім аўтар на падставе пытанняў чытачоў выкладае асновы свайго светапогляду як крытыка і публіцыста.

Карчук Юры. Мой смак: Беларуская кухня. – Беласток: Ортдрук, 2010. – 228 с.

Кніга Юрыя Качука змяшчае не толькі рэцэпты з падрабязным апісаннем гатавання страў, але і шматлікія фотаздымкі, зробленыя аўтарам падчас прыгатавання. Гэтую энцыклапедыю кухарства стварыў сапраўдны знаўца свае справы, які не толькі дзеліцца ведамі, але і сам заахвочвае чытачоў стаць сваімі калегамі – узяць удзел у творчым працэсе.

Луцкевіч Антон. Да гісторыі беларускага руху. Выданьне 2-е, дапоўненае і папраўленае. – Беласток: Беларускае гістарычнае таварыства; Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2010. – 342 с.

У 2003 годзе накладам 300 асобнікаў надрукавалі кнігу Антона Луцкевіча (29.01.1884–23.03.1942) «Да гісторыі беларускага руху». Той наклад даўно разышоўся, і кніга стала маладаступнаю.

За сем гадоў, што прайшлі з таго часу, як кніга выйшла ў свет, узбагацілася наша веданне і гісторыі гэтага руху, і творчае спадчыны Антона Луцкевіча, і яго ролі ў гэтым руху. Таму чытачам прапаноўваецца не проста другое, а дапоўненае і папраўленае выданне зборніка «Да гісторыі беларускага руху». Кніга мае такі заглавак, бо тэксты, змешчаныя ў ёй, – гэта падрыхтоўчы матэрыял для тых, хто некалі возьмецца і напіша фундаментальную гісторыю барацьбы за вызваленне беларускага народу ад сацыяльнага, нацыянальнага, палітычнага і духоўнага ўціску. Уласна кажучы, уся творчасць Антона Луцкевіча – як бы дзённік гэтае барацьбы, самае жывое яе сведчанне.

Уладзімір Някляеў атрымаў «Глінянага вялеся»

Беларускаму паэту і палітыку Уладзіміру Някляеву ўручылі літаратурную прэмію «Гліняны Вялес». Цырымонія ўзнагароджання з удзелам беларускіх літаратараў і грамадскіх дзеячаў прайшла ў Мінску ў сядзібе беларускага ПЭН-цэнтра. І хоць традыцыйна «Гліняны Вялес» уручаецца ў Полацку, такое выключэнне з правілаў толькі ўмацоўвае саму традыцыю літаратурнай прэміі, зазначаў яе заснавальнік, літаратар Алесь Аркуш.

– «Вялес» – адна з найстарэйшых літаратурных прэмій у Беларусі. Лаўрэаты былі вядомыя ўжо ў сакавіку, але Някляеву мы ніяк не маглі ўручыць прэмію, бо ён быў пад хатнім арыштам. І вось мы чакалі, што пасля судова атрымаецца правесці гэтую імпрэзу. Усё атрымалася файна, як мы і меркавалі.

Прэмія «Гліняны Вялес», якая штогод прысуджаецца за найлепшую кнігу мастацкай літаратуры, была ўручана Уладзіміру Някляеву за кнігу «Кон». На імпрэзе аўтар прачытаў некалькі вершаў і падзяліўся з прысутнымі ўражанымі ад атрымання прэміі.

– Калі я дасягну сваіх палітычных мэтаў, то адразу ж сыду з палітыкі і вярнуся за пісьменніцкі стол, – зазначыў Уладзімір Някляеў.

– Тое, што мае таварышы якраз не па палітыцы, але па пазіі гэтым «Вялесам» мяне адзначылі, шчыра скажу, мяне радуе. Літаратура была і застаецца для мяне тым, што называюць «сэнсам жыцця». Па-за ёй я сябе не ўяўляю і не адчуваю.

Але «Гліняны Вялес» для Уладзі-

міра Някляева не стаў адзінай узнагародай на цырымоніі. Заснавальнік прэміі Алесь Аркуш уганараваў паэта ордэнам Беларускай Народнай Рэспублікі за адвагу ў барацьбе за сапраўдную Беларусь, які ўяўляе сабой копію існага

ў БНР ордэна, замоўленага адмыслова да імпрэзы. Пасля афіцыйнай часткі імпрэзы Уладзімір Някляеў падарыў прысутным свае кнігі, падпісаўшы асобнікі для ўсіх ахвотных.

Радзій Рацыя.

■ ПОГЛЯД

Ад містыкі да постмадэрнізму

Ірына Шаўлякова. Сапраўдныя хронікі Поўні. Артыкулы і рэцэнзіі. Мінск, Літаратура і Мастацтва, 2011.

Гэта кніга крытыкі з тых, што чытаецца, як інтэлектуальная проза. Ірына Шаўлякова мае свой непаўторны, пазнавальны стыль, вобразны, нават барочны, і ясную мэту: даказаць, што беларуская літаратура цікавая і канкурэнтаздольная. Пасля прачытання яе артыкулаў у гэтым сумневаў не ўзнікае.

Распавядае аўтар пра літаратурны працэс першага дзесяцігоддзя ХХІ стагоддзя, гэта значыць пра самае новае і цікавае, што адбываецца ў нашай

літаратуры і пра што абсалютная большасць, на жаль, не падазрае. Нездарма Шаўлякова параўноўвае актуальнае беларускае літаратуразнаўства з... уфалогіяй. Сярод герояў кнігі – прадстаўнікі абдзеленага ўвагай крытыкі пакалення 40-гадовых Алесь Бадак, Алесь Наварыч, Анатоль Казлоў, Андрэй Федарэнка, пакаленне 1990-х – Альгерд Бахарэвіч, Вера Бурлак, Віктар Жыбуль, Зміцер Вішнёў, Сяргей Прылуцкі... Ад містыкі і гістарычнага рамана да постмадэрнізму і яго паслядоўнікаў. Аўтар упісвае ўсё гэта ў кантэкст сусветнай літаратуры, шчодро цытуючы філосафаў і паэтаў, дадаючы вобразнасці і парадаксальнасці ад сябе...

Сумна вам не будзе: сярод прычын, дзеля чаго трэба выдаваць такія зборнікі, названы пункт: «камусьці гэта прыносіць адрэналіну не менш, чым прагляд крымінальнай хронікі/меладрамы».

Л. Р.

■ «ДЗЕЯСЛОЎ» РАІЦЬ

Лепешаў Іван. Літаратура, мова, гісторыя: Надзённае: зб. артыкулаў. – Гродна: «Ламарк», 2010. – 172 с.

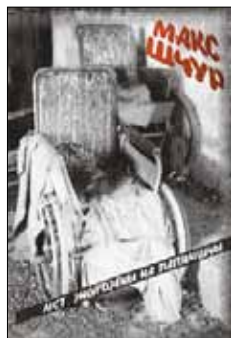
Артыкулы, нарысы, нататкі, рэцэнзіі з гэтай кнігі друкаваліся ў апошнія гады ў перыядычным друку – пераважна ў розных газетах і часопісах. Як і ў ранейшых кнігах І. Лепешава, тут таксама «распрацоўваюцца новыя, нікім не чапаныя або спрэчныя навуковыя тэмы», прысвечаныя мовазнаўству,

краязнаўству, гісторыі Беларусі, жыццю і дзейнасці вядомых літаратараў, дзеячаў культуры нашай краіны і замежжа.

Сін Ілля. Тэатральныя дэмані: тэксты. – Мінск: Галіяфы, 2010. – 176 с. – (Другі фронт мастацтваў).

Выдаўцы рэкамендуюць новую кнігу «трансгрэсіўнай прозы» Іллі Сіна «толькі падрыхтаваным чытачам». Сам аўтар называе свае творы, якія можна ўмоўна-жанрава аднесці да зацемак, апавяданняў і ўрыўкаў з апавяданняў – проста і сціпла: «Тэксты». У любым выпадку «падрыхтаваным чытачам» раім звярнуць увагу на гэтую кнігу, а непадрыхтаваным – адважыцца разгарнуць...

Шчур Макс. Ліст, знойдзены на папалішчы: апавяданні. – Познань: Белы Крумкач, 2011. – 203 с.

«Гэтая кніга – вынік пэўнай стомленасці ад літаратуры, ад змагання з ёю ці «за» яе, свайго кшталту капітуляцыяй: як мінімум, пацверджаннем вядомага тэзісу, што «ўсё вартае ўжо было створана» – нездарма значную яе частку складаюць літаратурныя пародыі, выраз пашаны і зайздрасці да маіх улюбёных аўтараў мінулага стагоддзя, імёны якіх залішне вядомыя, каб іх называць», – адзначае аўтар у прадмове да кнігі.

Разанаў Алякс. 3 Вяліміра Хлебнікава: паэзія. – Мінск: Логвінаў, 2011. – 76 с.

Узяцца перакладаць аднаго з самых «неперакладных» расейскіх паэтаў ды яшчэ на мову, блізкую па гучанні, мог толькі... адважны чалавек і з талентам не меншым за аўтара арыгіналаў... Аднак Алякс Разанаў не перакладае вершы Хлебнікава, а перастварае іх, у чым можна пераканацца, параўнаўшы вершы з арыгіналамі, якія друкуюцца паралельна.

Ну, паглядзіце: «чарот-вечарот» гэта нібыта тыя ж самыя «камышы-времяшы», але як па-беларуску гучаць!

■ КАНТАКТЫ

Падазненя ў бюлетэні кнігі Вы можаце замовіць непасрэдна ў выдаўцоў па наступных кантактах:

Кніжныя серыі:

«Бібліятэчка «Дзеяслова»,
«Кнігарня пісьменніка»,
«Бібліятэка «Бацькаўшчыны»,
e-mail: knihanosza@gmail.com,
тэл.: +375 17 200 70 27

«Гарадзенская бібліятэка»,
e-mail: dzmuchavec@gmail.com,
тэл.: +375 29 133 87 17

ІП «Логвінаў»,
e-mail: logvinovpress@mail.ru,
тэл.: +375 29 667 47 57

ПУП «Кнігазбор»,
e-mail: bkniha@tut.by,
тэл.: +375 29 772 19 14

ПУП «Радыеёла-плюс»,
e-mail: siuchykau@gmail.com,
тэл.: +375 44 561 05 28

СТАА «Медысонт»,
e-mail: medisont@gmail.com,
тэл.: +375 29 623 74 10

Выдавецтва «Галіяфы»,
e-mail: vish@bk.ru,
тэл.: +375 29 678 68 06

Выдавецтва «Лімарыус»,
e-mail: limarius@yandex.ru,
тэл.: +375 29 679 33 36

ІП «Зміцер Колас»,
e-mail: zkolas@gmail.com,
тэл.: +375 29 623 35 65

«Кнігарня «Наша Ніва»,
e-mail: alaksandradyanko@gmail.com,
тэл.: +375 29 872 26 35

ІНФАРМАЦЫЙНЫ БЮЛЕТЭНЬ

Кніга
ноша
№ 9

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: ГА «САЮЗ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ»; МГА «ЗБС «БАЦЬКАЎШЧЫНА»

Інфармацыйны бюлетэнь МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» і ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў».

Распаўсюджваецца на правах унутранай дакументацыі. Наклад 299 асобнікаў. № 9, 12.5.2011.

Адказы за нумар – А. Сачанка.

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 15, 220030, тэл./факс: (+375 17) 200 70 27.

E-mail: knihanosza@gmail.com